

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
Муниципальное казенное учреждение
"Закаменское районное управление образования"
Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
"Улекчинская средняя общеобразовательная школа"

РАССМОТРЕНО
На заседании МО
гуманитарного цикла

Руководитель Ажитова Б.Ч.
Протокол № 1»
от «30» августа 2023г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по
УВР

Гончигова И.В.
Протокол №1
от «30» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор МБОУ "Улекчинская
СОШ"

Дамдинова Б.С.
Приказ №21а
от «31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Бурятская литература»

для 5 класса основного общего образования
на 2023-2024 учебный год

у. Улекчин 2023 г.

Аннотация к рабочей программе по бурятской литературе (5-9 классы)

Рабочая программа по бурятской литературе для 5-9 классов составлена на основе:

- Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012г. № 273-ФЗ.
- Федерального государственного стандарта основного общего образования, утвержденного приказом Министерства образования и науки Российской Федерации № 1897 от 17 декабря 2010 г.
- Санитарно- гигиенических требований к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях»(Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 29 декабря 2010 года №189
- экспериментальной программы для бурятских школ. Бурятская литература.5-11 классы. Составитель С.Ж.Балданов (Улан-Удэ “Бэлиг”,2009).
- Примерной программы учебного предмета«Бурятская литература» Л.Ц. Халхаровой.
- Основной образовательной программы основного общего образования МБОУ «Улекчинская СОШ»

Эта программа по бурятской литературе на уровне основного общего образования содержит следующие разделы: пояснительную записку; основное содержание учебного предмета «Родная (бурятская) литература», рекомендуемое в 5-9 классах; примерное тематическое планирование с распределением учебных часов по разделам курса и рекомендуемую последовательность изучения; требования к планируемым результатам освоения предмета.

В «Пояснительной записке» раскрываются особенности каждого раздела программы, согласованность её содержания с важнейшими нормативными документами, даётся общая характеристика курса бурятской литературы, его места в базисном плане. Достаточно подробно освещены цели изучения курса бурятской литературы, его миссия в решение основных педагогических задач в системе основного общего образования, раскрыты результаты освоения учащимися программы по бурятской литературе на ступени основного общего образования. В разделе «Содержание курса» даётся перечень изучаемого содержания в 5-9 классах. Раздел «Календарно-тематическое планирование» включает тематическое планирование с перечнем тем и распределением часов по разделам курса.

Курсы литературы в 5—8 классах строятся на основе сочетания концентрического, историко-хронологического и проблемно-тематического принципов. В 9 классе начинается линейный курс на историколитературной основе (бурятская литература I половины XX века, бурятская литература II половины XX века, который будет продолжен в старшей школе. В 9 классе активизируется связь курса литературы с курсами отечественной и мировой истории, идёт углубление понимания содержания произведения в контексте развития культуры, общества в целом, активнее привлекается критическая, справочная литература, исторические документы, более определённую филологическую направленность получает проектная деятельность учащихся. Рабочая программа определяет основной костяк произведений, авторов, тем для каждой группы классов. В каждом из классов затронута одна из ведущих проблем (например, в 5 классе — жанровая природа фольклора и литературы; в 6 классе — художественное произведение и автор, характеры героев; в 7 классе — особенности труда писателя, его позиция, изображение человека как важнейшая проблема литературы; в 8 классе — взаимосвязь литературы и истории (подготовка к восприятию курса на историко-литературной основе), в 9 классе — начало курса на историко-литературной основе.

Федеральный базисный учебный план для общеобразовательных организаций, осуществляющих образовательную деятельность на территории Российской Федерации на этапе основного общего образования изучению бурятской литературы отводит : (5 класс – 68ч., 6 класс- 68 ч., 7 класс – 68ч., 8 класс -68 ч., 9 класс – 68 ч.).

Учебно-методический комплекс

Класс	учебники	авторы	Год издания
5	Буряад литература	С.Д.Будаев Ц.С.Жанчипова Д.Х.Митупова	«Бэлиг», 2018
6	Буряад литература	Ж.Ц.Жамбуева Ц.Б.Цыренова Х.Г.Цыденова (1-2 хубинууд)	«Бэлиг», 2018
7	Буряад литература	С.А.Ошорова С.С.Балданова (1-2 хубинууд)	«Бэлиг», 2018
8	Буряад литература	Х.Г.Цыденова Б.Ш.Ширапова (1-2 хубинууд)	«Бэлиг», 2017

Буряад литература. 5 класс

Тайлбари бэшэг

Тус программа хадаа Россиин Федерациин хуралсалай министерствын тогтоолнууд дээрэ үндэһэлжэ зохёогдоһон, творческоор хэрэглэхэ гэнэн удхатайгаар байгуулагдаһан программа.

2023-2024 оной хуралсалай жэлдэ 5-дахи класста С. Ж. Балдановай хүтэлбэри доро зохёогдоһон шэнэ түрэлхи литературы дээжэ болоһон, үхибүүдэй наһанда таарамжатай һонин зохёолнуудые оруулжа, буряад хэлэндээ, уран зохёолдо дурал татаха, һайн уншагшые, һайхан сэдхэлтэй хүниие хүмүүжүүлхэ гол шухала зорилго табигдана. Программын онсо илгаань гэхэдэ, ганса арадай болон уран зохёолшодой зохёолнуудые үзэхэ бэшэ, харин һурагшадые өөһэдыень зохёохы ажалда ехээр хабаадуулан, тэдэнэрэй бэшэг шадабари хүгжөөхэ зохёолхы хэшээлнүүд, һурагшадай мэдэсэ шалгаха текстнүүд, һонирхолтой наадан-хэшээлнүүд зохёол бүхэндэ шахуу үгтэнэ. Зохёол дээрэ хүдэлмэри – гол шухала хүдэлмэри болоно. Энэ теори М. М. Бахтинай концепци дээрэ үндэһэлжэ, хоёр ехэ бүлэгһөө бүридэнэ: уран

зохёол бүхэли дээрэнъ хараха, уран зохёолой юртэмсэ бии болгохо. Бахтинай концепцеэр табигдаһан схемэ: Автор – зохёол – уншагша. Энэ схемэ һурагшадта ойлгуулхын тула олон янза ажал хүдэлмэри ябуулха. Һурагша гансал зохёол уншагша байха бэшэ, Һхарин авторы юу хэлэхэеэ һанаһыень ойлгохо, авторы харасаар хаража шадаха шадабаритай болохо ёһотой. Литератураар мэдэсын хүсэд дүүрэн байхын тула һурагша бүхэниие «критик-шүүмжэлэгшэ» ба «теоретик» болгон уран зохёол бэшэхэ, хүгжөөхэ, хэрэглэжэ шадаха үүргэдэ һургаха.

М. М. Бахтинай теориин ёһоор уншагшын ажал хоёр зорилготой: нэгэдэхинь, авторы хараса зүбөөр ойлгон уншаха, авторы зохёоһон ажабайдалай зураг хаража шадаха; хоёрдохинь, зохёол уншаад, авторы харасатай адли гү, али ондоо өөрын хараса бии болгохо, зохёолой ажабайдалай зураг өөрын харасаар хаража шадаха арга болоно. 5-дахи класста литературы жанрнууд теоретико-литературна ойлгосо болгожо үгтөө. Теоретико-литературна ойлгосонуудые үгэлгэ хадаа жэлнүүдэй программанууд соо хэрэглэгдэдэг байһан тематическа, хронологическа болн литературна принципүүдтэ харша бэшэ, харин хэрэгтэй нэмэринь болоно. 5-дахи класста литература үзэлгын гол шэглэл тодорхойлжо хэлэбэл иимэ: литературна уншалгаһаа литература шэнжэлэн үзэлгэдэ шэлжэн оролго. Программа соо коммуникативно-творческо ажалнуудай системэ дурадхана гэбэл иимэнүүд: творческо (зохёон байгуулгын) мастерской; «творческо практикум» гү, али «Творческо даабари», «Шэлэжэ абаһан зохёолоо бээ даагаад анализ хэлгэ» г.м. Энэ номдо «Класһаа гадуур уншаха ном» ба «Ажалай дэбтэр» үгтэнхэй.

Һурагшад иимэ юмэнүүдые мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга;
- уран зохёолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохёолнуудай текстнүүдые;

- шудалан үзэжэ байһан зохёолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохёолү соохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэһээ гадна, тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;

- уран зохёол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзунууд, зохёолой темэ, идея, гол удха, уран зохёолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;

- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзунуудые, хэлэнэй зураглан тодорхойло арга хэрэгсэлнүүдые;

- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэнэн шүлэгүүдые, эпическэ зохёолой хэһэгүүдые;- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэнэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г.м.

Һурагшад иимэ юумэнүүдые шадаха ёһотой:

- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэнэн уран зураглалые хөөрөжэ;

- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэнэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;

- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;

- зохёолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэнэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;

- уран зохёолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниеннь хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;

- уран зохёолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ түсэб табижа г.м.

Программын бүридэл:

1. Оршол. Литература – уран үгын искусство
2. Фольклор
3. Буддын шажанай зохёолнууд .
4. Арадай онтохонууд
5. Литературна онтохонууд
6. Рассказууд
7. Туужанууд
8. Лирическэ зохёолнууд
9. Басни
- 10.Зүжэглэмэл зохёолнууд
- 11.Класһаа гадуур уншалга

Программын байгуулга.

1. Литература –уран үгын искусство.(3ч)

«Литература» гэдэн предметэй зорилго. Литература- үгын искусство. Уран зохеол уншалга ба хадуун абалга. «Уран зохеолшо» ба «автор» гэдэн ойлгосонууд .

2. Фольклор.(8ч)

Фольклор тухай ойлгосо. Фольклорно зохеолнууд соохи үнэн бэшэ, ханаанһаа абтаһан шэдитэ ба фантастическа юумэнүүд.Фольклорно зохеолнуудай гол жанрнууд. Үхибүүдэй фольклор: таабаринууд, тоолуурнууд нааданууд.Наадануудай удха шанар.

3. Буддын шажан ба тэрэнэй зохеолнууд тухай хуряангы ойлгосо.(2ч)

Буддын шажанай зохеолнууд тухай хуряангы ойлгосо

4. Арадай онтохонууд. (6ч)

Онтохонуудай янзонууд. Онтохонууд хайшан гэжэ зохеогдододог бэ? Сюжет тухай түрүүшын ойлгосо. Онтохонуудай хүнэй ба арад зоной ажабайдалда үзүүлдэг нүлөөн ба удха шанар.

«Литературна онтохонууд. (4ч)

Литературна онтохон тухай ойлгосо. Фольклорно ба литературна онтохонуудые зохеолгын уран һайханай принципүүд

5. Рассказууд. (13ч)

Рассказай онтохонһоо илгаа. Рассказай жанрай онсо шэнжэ. Автор ба рассказчик, герой ба сюжет, диалог ба монолог тухай ойлгосо. Үнэн юумэ зохеон найруулгын нэгэ арга. Литературна характер тухай ойлгосо. Хүн ба байгаали. Хүнэй доторой байдал зохеол соо зураглалга.

6. Туужанууд.(15ч)

Туужын рассказһаа илгаа: сюжет, саг, герой, жанрай онсо шэнжэ.

7. Лирическэ зохеолнууд.(11ч)

Лирикэ - литературынын род. Ирагуу (лирическэ) шүлэгэй жанр тухай ойлгосо. Лирическэ зохеолнууд соо хүн юртэмсэ хоерые зураглалга. Рифмэ тухай түрүүшын ойлгосо. Ритм шүлэг зохеолой гол үндэһэн. Эпитет, метафора, олицетворени, аллегории г.м. шэмэг үгэнүүд тухай ойлгосо.

8. Зүжэглэмэл зохеолнууд.(7ч)

Зүжэглэмэл зохеолнуудай тусхай шэнжэ. Авторай эзэлдэг ба дүүргэдэг һуури. Зохеол соохи саг. Зүжэглэмэл зохеол ба уншагша.

Буряад литература

Класс: 5

Багша: Гуляева Любовь Матвеевна

Программаар үгтэһэн саг: Хамта – 68 час, недели соо 2 час.

Программа үнгэргэгдэхэ шалгалтын хүдэлмэринүүд: 6час

Түсэблэлгэ:

Буряад Уласай болбосоролой болон эрдэм ухаанай яаманай дурадхаһан туршалгын программа дээрэ үндэһэлнэ .

Учебник: Буряад литература Будаев С.Д,

Ц.С.Жанчипова

Д.Х.Митупова

Улаан-Үдэ, Бэлиг, 2018 он

№	Темэ	Саг
I четверть – 16ч.		
	Оршол	
1	Литература - уран үгын искусство	1
2	Уран зохёолой нюусанууд	1
3	Уран зохёолой нюусанууд	1
	Фольклорой бага жанрнууд	
4	Фольклор тухай ойлгосо	1
5	Тоолуурнууд, буряад нааданууд	1
6	Сэсэ буляалдаан, буряад нааданууд	1
7	Жороо үгэнүүд	1
8	Таабаринууд	1
9	Таабаринууд	1
10	Онъһон ба хошоо үгэнүүд	1
11	Онъһон ба хошоо үгэнүүд	1
	Арадай онтохонууд	1
12	«Сэсэн хүүхэн»	1
13	«Сэсэн хүүхэн»	
14	Зохёолой анализ	1
15	"Үнэгэн . буга, хирээ гурбан»	1
16	"Зол Шор хоёр"	1
II четверть – 14 ч.		
1	Буряад арадай онтохошод. Ондоо арадай онтохонууд	1
2	Буддын шажанай зохёолнууд	1
	Литературна онтохонууд	
3	Ш. Нимбуев «Тархайн хүбүүн Зархай»	1
4	Ш. Нимбуев «Тархайн хүбүүн Зархай»	1
5	Класшаа гадуур уншаха литературна онтохонууд. В. Халхуев "Үнэгэн эгэшэ".	1
6	Класшаа гадуур уншаха литературна онтохонууд. В. Халхуев "Үнэгэн эгэшэ".	1
	Рассказ	
7	Б-Б Намсарайн «Алтаргана». Зохёолой анализ.	1
8	Б-Б Намсарайн «Алтаргана». Зохёолой анализ.	1
9	Х.Н.Намсараев «Үри нэхэбэри».	1

10	Х.Н.Намсараев «Үри нэхэбэри».	1
11	Х.Н.Намсараев «Үри нэхэбэри».	1
12	Ц Номтоев "Хилээмэн"	1
13	Ц Номтоев "Хилээмэн"	1
14	Ц Номтоев "Хилээмэн"	1
III четверть – 22 ч.		
1	Д. Сультимов "Өөрыгөө хэһээбэ"	1
2	Д. Сультимов "Өөрыгөө хэһээбэ"	1
3	К/У. Д. Дылгыров "Эсэгийн орден"	1
4	К/У. Д. Дылгыров "Эсэгийн орден"	1
5	К/У. Б. Ябжанов "Нулимса"	1
	Туужа	
6	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай"	1
7	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай". Буряд арадай ёһо заншал.	1
8	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай"	1
9	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай". Цырен-Базар Бадмаевай геройнууд - манай үеын хүбүүд.	1
10	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай". Даага дэллээн.	1
11	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай". Хэшээл-наадан.	1
12	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай"	1
13	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай"	1
14	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай"	1
15	Ц-Б. Бадмаев "Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалхан тухай". Цырен-Базар Бадмаев - үхибүүдэй дуратай зохёолшон.	1
16	Туужын һүүлшын бүлэгүүд. Шалгалтын хэшээл.	1
17-18	Зохёолго «Минии дуратай герой»	2
19	Классчаа гадуур үгтэһэн туужанууд	1
20	Классчаа гадуур үгтэһэн туужанууд	1

21-22	Классчаа гадуур үгтэһэн туужанууд. Зохёолго «Минии дуратай герой»	2
IV четверть – 16 ч.		
	Лирическэ зохёолнууд	
1	Ирагуу шүлэгэй жанр тухай ойлгосо	1
2	Ч.Цыдендамбаев «Сэсэгхэн»	1
3	Ц.Зарбуев "Буряад орон"	1
4	А.Жамбалон "Талын хүнби"	1
5	Классчаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд	1
6	Классчаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд	1
7	Классчаа гадуур үгтэһэн шүлэгүүд	1
8	Шүлэглэмэл зохёолой нюусанууд	1
9	Минии туршалга	1
	Басни тухай ойлгосо	
10	Г.Чимитов «Эрэ тахья». Басниин анализ.	1
11	Г.Чимитов «Эрэ тахья». Басниин анализ.	1
	Зүжэглэмэл зохёолнууд	
12	Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ. М.Батоин "Шэдитэ тулам"	1
13	Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ. М.Батоин "Шэдитэ тулам"	1
14	Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ. М.Батоин "Шэдитэ тулам"	1
15	Зүжэглэмэл зохёолнуудай шэнжэ. М.Батоин "Шэдитэ тулам"	1
16	Классчаа гадуур уншаха зүжэгүүд	1

Жэл соо: 68 час

Неделидэ: 2 час